

ВІДГУК
офіційного опонента - докторки юридичних наук, професорки,
професорки кафедри фінансового права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Музики-Стефанчук Оксани Анатоліївни,
на дисертацію Піпка Юрія Валерійовича
«Адміністративно-правові та організаційні засади протидії фінансовим
правопорушенням», подану на здобуття ступеня доктора філософії в
галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначена необхідністю пошуку ефективних способів і засобів протидії фінансовим правопорушенням, вчинення яких завдає шкоди державі, її економіці та фінансовій безпеці. Пошук шляхів вирішення зазначеної проблеми набуває особливого значення в період воєнного стану, коли фінансова система держави випробовується на міцність такими екстраординарними викликами, як посилення навантаження у зв'язку із істотним збільшенням витрат на військові потреби, необхідність забезпечення соціальних виплат, складність визначення і впровадження стимулюючих фінансових інструментів щодо поживавлення господарської діяльності.

За оцінками Центру економічної стратегії у 2024 році в Україні темпи руйнувань значно вищі, порівняно із темпами відновлення. Найбільша кількість руйнувань стосуються житла: пошкоджено або зруйновано 24295 багатоквартирних та 175207 приватних будинків, а відновлено всього близько 30%. Зросли прямі збитки на 15% - до 176 млрд.дол., а потреби у відновленні – на 8% до 524 млрд.дол. Найбільші втрати у прифронтових регіонах – Донецькій (43,2 млрд.дол.), Харківській (29,1 млрд.дол.) та Луганській (15,6 млрд.дол.) областях (джерело: <https://ces.org.ua/recovery-finance/>).

За таких умов формування та запровадження дієвої системи протидії фінансовим правопорушенням є одним з ключових чинників впливу на забезпечення реалізації державних програм відновлення економіки, формування дохідної частини бюджету.

Комплексний характер фінансових правопорушень, складність

виявлення та аналізу умов їх вчинення, руйнівні для фінансової системи держави наслідки фінансових правопорушень визначають комплексність заходів протидії. Сучасні державні програми не містять положення, настанови, напрями дієвого та ефективного механізму запобігання та протидії правопорушенням у фінансовій сфері. Причинами зазначеного можна вважати відсутність інструментарію вивчення умов і чинників впливу щодо їх вчинення, наявність розгалуженої системи правоохоронних і контролюючих органів із проблемним врегулюванням відповідної компетенції, постійні ситуативні зміни у організації діяльності контролюючих органів, наявність яких обумовлена, серед усього, необхідністю оперативного реагування на виклики і небезпеки воєнного стану. Про проблемність врегулювання компетенції правоохоронних і контролюючих органів свідчать: обмежений характер компетенції за умови врегулювання належного функціонального призначення (наприклад, митні органи позбавлені права застосування заходів оперативно-розшукової діяльності у справах про контрабанду, хоча повинні виявляти такі факти); наявність або можливість виникнення конкуруючої юрисдикції (у разі надання митним органам права здійснювати оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у справах про контрабанду виникне питання про співвідношення із сферою застосування відповідних повноважень Бюро економічної безпеки); розширена адміністративна дискреція; проблеми із інформаційною взаємодією. Наведене вище – це далеко не повний перелік проблемних питань, пов'язаних із організацією та правовим забезпеченням протидії фінансовим правопорушенням. Окремо постає питання про законодавче закріплення поняття фінансового правопорушення як базового для врегулювання різних видів юридичної відповідальності за вчинення – адміністративної, кримінальної.

Слід відзначити і вкрай недостатній рівень наукового опрацювання проблеми протидії фінансовим правопорушенням. Науковий пошук дослідників був спрямований, переважно, на кримінологічний, кримінально-правовий, кримінально-процесуальний її аспект. У наукових роботах,

виконаних у межах спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, дослідники розкривали переважно проблеми фінансово-правової відповідальності, формування механізмів забезпечення фінансової безпеки, окремі питання організації фінансової розвідки (фінансового моніторингу).

Наведені вище аргументи визначають актуальність теми дослідження Піпка Юрія Валерійовича, присвяченого адміністративно-правовим та організаційним засадам протидії фінансовим правопорушенням.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження є комплексною роботою, яка присвячена обґрунтуванню наукового підходу щодо розкриття сутності й змісту адміністративно-правових та організаційних засад протидії фінансовим правопорушенням.

Досить логічно виглядає структура дисертації. Дисертація починається з методології розкриття сутності адміністративно-правових та організаційних засад протидії фінансовим правопорушенням. На підставі вивчення існуючих наукових підходів доведено, що поняття «фінансове правопорушення» має, насамперед, теоретико-правове значення і є суто теоретико-правовою узагальнюючою конструкцією, нормативний зміст якої передбачає охоплення правопорушень у фінансовій сфері, що посягають на встановлений законодавством порядок дотримання фінансової дисципліни.

Привертає увагу визначення фінансового правопорушення, під яким запропоновано розуміти «антисуспільне, протиправне, винне діяння, вчинене деліктоздатною особою, яке посягає на встановлену чинним законодавством фінансову дисципліну і за яке передбачене адміністративну, кримінальну відповідальність або застосування фінансових (штрафних) санкцій та/або пені» (с.183-184 дисертації). У обґрунтованому Піпком Ю.В. визначенні враховано комплексний характер об'єкта протиправного діяння у фінансовій сфері та передбачені чинним законодавством види юридичної відповідальності.

Поглиблений аналіз відносин у сфері протидії фінансовим правопорушенням здійснений щодо адміністративної відповідальності за правопорушення у галузі фінансів. Під час такого аналізу проведено юридичну характеристику їхнього складу: об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони. Розкрито загальний, родовий, видовий і безпосередній об'єкти адміністративних правопорушень в галузі фінансів, що дало змогу здійснити систематизацію таких правопорушень (передбачених нормами глави 12 КУпАП) за критерієм їхнього видового об'єкта. При цьому викликає неабияку зацікавленість підхід щодо виокремлення адміністративного правопорушення, юридичний склад якого визначений ст. 485 Митного кодексу України, якою передбачено адміністративну відповідальність за «дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів» (с.184).

Розкриття змісту поняття «фінансове правопорушення» уможливлено завдяки класифікації галузевих наукових досліджень, присвячених проблемі протидії фінансовим правопорушенням у її адміністративно-правовому й організаційному аспектах, яку запропоновано провести за комплексним критерієм хронології та їхнього предмета, а саме: щодо фінансового контролю, боротьби з економічною злочинністю, проблем фінансового моніторингу, понятійно-категоріального апарату у контексті забезпечення фінансової стабільності України, забезпечення фінансової та фінансово-економічної безпеки, протидії тінізації економіки, захисту економічних інтересів держави (підрозділ 1.1.).

Автором констатовано, що особливо в умовах воєнного стану потребують вдосконалення норми бюджетного, податкового, банківського законодавства з метою виокремлення особливостей різних видів фінансових правопорушень, які мають бути враховані при правозастосуванні та формуванні ефективного правового забезпечення протидії.

Логіка наукового аналізу та відповідна архітектоніка дослідження визначила необхідність характеристики особливостей механізму реалізації протидії фінансовим правопорушенням, чому, по суті, присвячено розділ

другий дисертації Піпка Юрія Валерійовича. Проведено порівняльний аналіз сутності принципів адміністративно-правового регулювання організації та здійснення протидії фінансовим порушенням; досліджено інституційну побудову системи суб'єктів протидії фінансовим правопорушенням; виокремлено адміністративно-правові форми й заходи протидії фінансовим правопорушенням.

Серед положень, які обґрунтовані у розділі другому, можуть бути відзначені ті, які присвячені принципам адміністративно-правового регулювання досліджуваних відносин, враховуючи, що принципи – це системоутворююча категорія щодо функціонування певного правового явища у матеріальному чи процесуальному (процедурному) аспектах. Усвідомлення такого значення категорії «принцип» дозволило дисертанту визначити їх зміст з позицій основних теоретичних положень, які відображають упорядкувальний вплив норм адміністративного права на відносини у сфері протидії фінансовим правопорушенням, які стосуються організації системи суб'єктів протидії, здійснення контролю та нагляду за дотриманням фінансової дисципліни, застосування заходів впливу до порушників, включно із притягненням до адміністративної та фінансової відповідальності. Крім того, сформульовано та розкрито зміст загальних принципів адміністративно-правового регулювання, тобто тих, які відображають основу адміністративно-правового регулювання відносин щодо протидії фінансовим правопорушенням загалом. На першому місці серед таких принципів виділено верховенство права (с.185-186 дисертації).

Завершує дисертацію розділ третій, в якому досліджено способи розбудови ефективного адміністративно-правового регулювання та організації протидії фінансовим порушенням в Україні. При цьому автор дисертації не обмежується лише пропозиціями щодо вдосконалення чинного законодавства, але, спираючись на світовий досвід, проведений критичний аналіз сучасних теоретичних та правових проблем адміністративно-правового регулювання та організації протидії фінансовим правопорушенням аргументує необхідність розробки та впровадження Концептуальної основи фінансової безпеки як системного напрямку удосконалення адміністративно-

правового регулювання протидії фінансовим правопорушенням. Зміст основ полягає у визначенні загальнодержавних векторів політики щодо протидії фінансовим правопорушенням, затвердженні стратегій і тактичних дій компетентних органів податкової, бюджетної, банківської та інших сфер на найближчі роки, нормативно-правовому закріпленні форм, методів діяльності шляхом вдосконалення повноважень відповідних державних органів.

Обрана автором структура дозволила повною мірою дослідити предмет дисертаційного дослідження, досягти визначену мету та вирішити сформульовані завдання дослідження адміністративно-правових засад та організації протидії фінансовим правопорушенням.

Теоретичні положення, сформульовані автором, ґрунтуються не лише на комплексному аналізі існуючих наукових поглядів, актуальних публікацій, а й на критичному опрацюванні та узагальненні матеріалів діяльності Міністерства фінансів України, Національного банку України, правоохоронних і контролюючих органів з 2017 року донині. Вказане дозволило не тільки виділити найбільш проблемні питання, які потребують першочергового наукового аналізу, а й дослідити сучасні процеси, пов'язані із організацією протидії фінансовим правопорушенням у їх взаємозв'язку та єдності, розвитку і взаємному впливові.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі загальної теорії держави і права, адміністративного права, фінансового права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дисертаційного дослідження є Конституція України, міжнародні договори та угоди, нормативно-правові акти національного законодавства, а також інші джерела, які стосуються правових засад діяльності контролюючих органів у сфері протидії фінансовим правопорушенням. У ході дисертаційного дослідження було також використано законодавство низки зарубіжних країн, досвід яких щодо правового регулювання протидії фінансовим правопорушенням може бути використаний в Україні.

Дисертантом використано 202 джерела, що стосуються різних аспектів теми дисертаційної роботи.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням вираженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: історико-правовий, порівняльно-правовий, структурно-функціональний, аналітичний методи. Застосування зазначених методів є обґрунтованим, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Наукова та практична цінність дисертації. При оцінці новизни основних положень та висновків дисертації слід відзначити, що в роботі порушені не розроблені раніше наукові і практичні завдання, розв'язання яких дозволило одержати цікаві з наукового і практичного аспектів результати, обґрунтувати слушні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства та впровадження системного підходу до організації протидії шляхом розробки Концептуальних основ фінансової безпеки. З урахуванням цього можна стверджувати, що новизна дисертації проявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому способі розв'язання конкретних питань.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням теоретичних проблем правового регулювання та практичних аспектів протидії фінансовим порушенням у адміністративно-правовому та організаційному аспектах.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість.

Так, уперше виділено напрями протидії фінансовим правопорушенням в адміністративно-правовому вимірі наукового дослідження: прямий (безпосередній) та опосередкований (запобіжний);

окреслено особливості діяльності щодо протидії, яка здійснюється в межах адміністративно-правових відносин, що визначені метою, спрямованістю, напрямками протидії, суб'єктною складовою відповідної діяльності, наявністю специфічних (притаманних тільки їй) форм і методів здійснення, передбаченими чинним адміністративним та фінансовим галузями законодавства;

сформульовано й розкрито зміст принципів ефективності організації протидії фінансовим правопорушенням, що дозволяє проаналізувати наявні моделі функціонування контролюючих і правоохоронних органів у фінансовій сфері на міжнародному рівні та сформулювати окремі пропозиції щодо впровадження найбільш прийнятних для України моделей. До таких принципів віднесено: доцільність, адекватність, збалансованість, передбачуваність, прозорість.

В дисертаційному дослідженні Піпка Ю.В. удосконалено: а) положення щодо поняття фінансового правопорушення як об'єкта протидії вчиненню на адміністративно-правових та організаційних засадах; б) положення про ознаки фінансового правопорушення, які згруповано в дві групи: загальні та спеціальні; в) систематизацію фінансових правопорушень; г) визначення поняття «адміністративне правопорушення у галузі фінансів» як різновиду фінансових правопорушень, розкриття його юридичного складу, а також систематизацію таких правопорушень, яку здійснено за критерієм видового об'єкта. Водночас порушення митних правил, адміністративна відповідальність за які передбачена ст. 485 Митного кодексу України, віднесено до окремого підвиду адміністративних правопорушень у галузі фінансів.

Дисертантом слушно виокремлено особливості адміністративної відповідальності за порушення в галузі фінансів, до яких доцільно віднести такі положення: а) у юридичних складах зазначених проступків виділяють видові об'єкти, які є різними для різних видів проступків. Об'єднуючими для всіх видів адміністративних правопорушень у галузі фінансів є загальний і родовий об'єкти. Суб'єктом проступку може бути деліктоздатна: фізична

особа; посадова особа уповноваженої установи; посадова особа юридичної особи; фізична особа, яка набула спеціальний статус у фінансових правовідносинах. Для суб'єктивної сторони проступку характерною є здебільшого умисна форма вини; б) мета адміністративної відповідальності за порушення в галузі фінансів конкретизована, порівняно із загальною метою адміністративної відповідальності, та визначається потребою в протидії об'єкту посягання у фінансовій сфері; в) функціями адміністративної відповідальності визначено: виховну, попереджувальну, каральну як реакцію держави на порушення в галузі фінансів, інтегративну; г) процедура притягнення до адміністративної відповідальності врегульована КУпАП та нормами інших законів і підзаконних актів, у яких конкретизовано особливості процедури та які стосуються врегулювання окремих видів відносин у галузі фінансів (належать до видових об'єктів проступків).

Окремо слід вказати на запропоновану структуру Концептуальних основ фінансової безпеки, що передбачає, на думку автора, сім розділів: Розділ 1. Актуальність і потреба в розробці та ухваленні Концептуальних основ; Розділ 2. Визначення напрямів забезпечення якості чинного законодавства у фінансовій сфері із врахуванням рішень ЄСПЛ, правових позицій Конституційного Суду України, вищих судових органів; Розділ 3. Формування теоретико-правової моделі фінансової безпеки; Розділ 4. Оцінка впливу наявних непрямих заходів на фінансову безпеку та виявлення проблем у окремих сферах: податковій, митній, валютного регулювання, кредитній, страховій та ін.; Розділ 5. Визначення особливостей правового режиму законності застосування прямих заходів впливу на учасників фінансових відносин (контроль (аудит), нагляд, моніторинг, юрисдикційні заходи (кримінальні, адміністративні, фінансово-правові)) та перспективних напрямів його вдосконалення; Розділ 6. Напрями формування належної (оптимальної, ефективної) інституційної побудови системи державних органів і перерозподілу компетенції у фінансовій сфері; Розділ 7. Етапи, способи, засоби впровадження й реалізації Концептуальних основ (підрозділ 3.2., с.190-191 дисертації).

Загалом наукова новизна, поза сумнівами, визначається сучасною постановкою проблеми, дослідженням нових ідей та тенденцій в аспекті теми дисертації.

Є й інші положення, сформульовані у дисертаційному дослідженні, які можуть бути відзначені. Вказане стосується, зокрема, систематизації правових заходів, які може застосовувати держава з метою забезпечення фінансової безпеки. Систематизацію здійснено на підставі узагальнення чинного адміністративного та фінансового законодавства щодо регулювання відносин у фінансовій сфері, а її результатом є виділення умовно чотирьох груп заходів: 1) регулювальні (податки, збори, інші обов'язкові платежі, заходи, спрямовані на стимулювання інвестиційної активності); 2) дозвільні (реєстрація, ліцензування, надання документів дозвільного характеру у фінансовій сфері); 3) неюрисдикційні заходи попередження та протидії фінансовим правопорушенням (контроль (аудит), нагляд, моніторинг); 4) юрисдикційні заходи протидії фінансовим правопорушенням (адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність, заходи фінансово-правового примусу) (с.170-171). Зазначені заходи можуть бути враховані при розробці пропозицій щодо формування концептуально значимих для забезпечення фінансової безпеки документів.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового регулювання та організації протидії фінансовим правопорушенням.

Повнота викладення у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні положення та результати дослідження знайшли відображення у 6 наукових працях, з яких 4 наукові статті у фахових виданнях та 2 матеріали науково-практичних конференцій. Відповідний перелік публікацій наведений у анотації та додатку до дисертації.

У своїх публікаціях дисертанту вдалося на високому рівні та повною мірою висвітлити наукові положення, які виносяться на захист.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації.

Зміст анотації відповідає основним положенням дисертації. У анотації відсутні положення, сформульовані та обґрунтовані в основному тексті дисертації. Анотація являє собою узагальнений стислий виклад основного змісту дисертаційної роботи, у ній зазначено положення наукової новизни, відтворено наукове та практичне значення проведеного дослідження. Анотація відповідає вимогам, встановленим МОН України. Її подано українською та англійською мовами. Ключові слова, вказані в анотації, відображають тематику дисертаційної роботи та відповідають її змісту.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Представлене дисертаційне дослідження вирішило наукове завдання щодо теоретико-методологічного обґрунтування змісту адміністративно-правової протидії фінансовим правопорушенням з позицій науки адміністративного та фінансового права, розроблено засади наукового забезпечення напрямів і правових інструментів досягнення ефективності та результативності державної політики в цій сфері, запропоновано пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду.

Попри усі вищезазначені позитивні моменти, дисертація, як і будь-яке нове творче дослідження, містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації або надання додаткових пояснень дисертантом під час прилюдного захисту та є можливими для врахування при здійсненні подальших наукових досліджень з обраної тематики.

1. Робота набула би додаткових переваг у разі розкриття змісту категорії «фінансові інтереси держави», яка використовується у тексті роботи для обґрунтування поняття «фінансове правопорушення» та критичного аналізу організаційних змін у системі уповноважених суб'єктів щодо протидії фінансовим правопорушенням.

2. Враховуючи логічність побудови структури роботи, доцільно

виділити положення, яке потребує корегування. У Розділі 2, присвяченому розкриттю змісту адміністративно-правових та організаційних засад протидії фінансовим правопорушенням, вбачається цілком доречним розгляд у межах окремого підрозділу питання суб'єктів формування державної політики щодо запобігання фінансовим правопорушенням та відповідних органів контролю, що дозволить поглиблено розкрити питання їх взаємодії.

3. Принципово погоджуюсь із визначенням адміністративно-правової протидії фінансовим правопорушенням як елементу системи загальної протидії, яка стосується загальної превенції у фінансовій сфері, застосування правопримусових заходів з метою припинення таких порушень, притягнення винних до відповідальності, встановлення витоків порушень фінансового законодавства й застосування правовідновлювальних заходів (с.185 дисертації). Поряд із цим в якості наукової дискусії можна запропонувати розгляд питання про співвідношення статичної і динамічної складових протидії. Статична складова виявляється у правовому статусі суб'єктів протидії, а динамічна – у процедурах щодо здійснення протидії. Критичний аналіз такого співвідношення може бути покладено в основу підходу щодо оптимізації системи суб'єктів протидії фінансовим правопорушенням.

4. Дисертантом обґрунтовано авторську класифікацію суб'єктів адміністративно-правової протидії фінансовим правопорушенням, систематизація яких здійснена за ознакою виконуваних основних функцій щодо протидії (підрозділ 2.2.). Разом з тим, доцільно навести додаткову аргументацію підстав та наслідків запропонованої класифікації. Як відомо, класифікація в праві завжди передбачає досягнення певного розмежування явищ, стосовно яких застосовуються різні правові режими, різні засоби упорядкування поведінки, принципові особливості реалізації правового статусу. Саме в цьому сенсі доречно аргументувати підстави та наслідки наведеної автором класифікації суб'єктів протидії фінансовим правопорушенням.

5. У висновках дисертаційного дослідження автор запропонував структуру Концептуальних основ фінансової безпеки як системний напрям

удосконалення адміністративно-правового регулювання протидії фінансовим правопорушенням. Така пропозиція не лише викликала зацікавленість, але є цілком доречною, враховуючи неможливість оцінки як системного сучасного стану організації протидії фінансовим правопорушенням. Зрозуміло, що більш глибока деталізація цього аспекту дослідження вимагає окремого напрацювання та має бути здійснена у межах окремої наукової роботи. В той же час, доцільно почути, принаймні, орієнтовні напрямки способів реалізації Концептуальних основ фінансової безпеки: чи передбачається виключно нормотворення відповідної галузевої спрямованості, або мають бути також принципові зміни у правозастосуванні, структуруванні системи суб'єктів, освітньому процесі, процедурах кадрового забезпечення тощо.

Разом з тим, висловлені зауваження характеризують складність досліджуваної тематики і носять більше зміст побажань та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Розроблені в дисертації ідеї можуть бути базою для подальшого дослідження теми. Зазначені зауваження мають більше дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка відповідає вимогам.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження Піпка Юрія Валерійовича на тему «Адміністративно-правові та організаційні засади протидії фінансовим правопорушенням» подане на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем обґрунтування наукового підходу до розкриття сутності й змісту адміністративно-правових та організаційних засад протидії фінансовим правопорушенням у галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), наказу МОН України № 40 від 12

січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), п.п. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а його автор – Піпко Юрій Валерійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

професор кафедри фінансового права

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

доктор юридичних наук, професор

Оксана МУЗИКА-СТЕФАНЧУК